

УДК 346.58

ЗАСТОСУВАННЯ АНТИДЕМПІНГОВИХ, КОМПЕНСАЦІЙНИХ ТА СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАХОДІВ У СФЕРІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Богомолова Н.М.

Миколаївський інститут права
Національного університету «Одеська юридична академія»

Визначається основна мета застосування комплексу антидемпінгових норм. Досліджується механізм захисту національного товаровиробника від демпінгового імпорту та субсидованого імпорту. Розглядаються умови застосування спеціальних заходів. Досліджується порядок порушення антидемпінгової процедури. Певна увага приділена дослідженню поняття недобросовісна конкуренція.

Ключові слова: адміністративно-господарські санкції, демпінг, демпінговий імпорт, субсидований імпорт, недобросовісна конкуренція, антидемпінгове розслідування, антисубсидиційне розслідування, спеціальне розслідування.

Постановка проблеми. Дослідження адміністративно-господарських санкцій в якості інституту господарського права має значний науково-практичний потенціал, оскільки впровадження ефективної системи вказаних санкцій спрямовано на забезпечення правового господарського порядку в Україні.

Серед адміністративно-господарських санкцій важливе значення мають ті з них, що застосовуються у сфері зовнішньоекономічної діяльності, – зокрема антидемпінгові заходи, компенсаційні, спеціальні, припинення експортно-імпортних операцій та індивідуальний режим ліцензування.

Необхідно зазначити, що у вітчизняній юридичній літературі зазначалось існування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів у сфері зовнішньоекономічної діяльності, однак детальний їх аналіз не здійснювався.

Метою дослідження є аналіз чинного законодавства, розробка теоретичних і практичних питань із застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів у сфері зовнішньоекономічної діяльності, та підготовка пропозицій з удосконалення законодавства України в умовах переходу до ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичними джерелами дослідження слугували наукові здобутки таких провідних українських і російських вчених, як А.Г. Бобкова, О.М. Вінник, В.М. Гайворонський, І.В. Єршова, Д.В. Задихайло, І.Є. Замойський, Г.Л. Знаменський, В.В. Лаптев, В.К. Мамутов, В.С. Мартем'янов, Б.Г. Розовський, Н.О. Саніахметова, О.О. Чувпило, В.С. Щербина, О.С. Янкова, С.Г. Осика та ін.

Емпіричну базу дослідження склали законодавство України, а також спеціальна вітчизняна та зарубіжна наукова література, у якій досліджуються проблеми господарсько-правової відповідальності та господарських санкцій.

Основний матеріал. Серед адміністративно-господарських санкцій важливе значення мають ті з них, що застосовуються у сфері зовнішньоекономічної діяльності, – антидемпінгові заходи, припинення експортно-імпортних операцій та індивідуальний режим ліцензування.

У літературі слушно зазначається, що норми про відповідальність за порушення законодавства про зовнішньоекономічну діяльність являють собою найбільш уразливу частину зовнішньоекономічного законодавства, що негативно позначається

на його ефективності в цілому. Існує і зворотний зв'язок: повинні бути належним чином розроблені самі правила, за недотримання яких встановлюється відповідальність з погляду їхньої повноти, несуперечності, чіткості й інших якісних характеристик. У ряді випадків на практиці питання про відповідальність втрачає зміст в умовах наявності легальних можливостей обійти те або інше обмеження або заборону. Таким чином, важливим фактором є досягнення адекватності приписів, підкріплюваних санкціями, що не виключає необхідності зафіксувати в нормах права не тільки міри відповідальності, а й конкретні підстави і порядок їхнього застосування [8, с. 43].

При цьому, необхідно зазначити що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності та іноземні суб'єкти господарської діяльності мають право безпосередньо звертатися до Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції з клопотанням про дострокове припинення чи зміну виду спеціальних санкцій при наявності у таких суб'єктів і на підставі затверджених органом, що виявив правопорушення, документів про вжиття практичних заходів, що гарантують припинення правопорушення та ліквідацію його наслідків, з вказівкою вжитих заходів і конкретних результатів їх вжиття [5].

Згідно з ч. 1 ст. 244 ГК у разі здійснення окремими учасниками господарських відносин зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаної з одержанням незаконної переваги на ринку України (здійснення демпінгового імпорту, субсидованого імпорту, а також інших дій, які визначаються законом як недобросовісна конкуренція), що завдало шкоди економіці України або спричинило загрозу виникнення такої шкоди, до цих учасників відносин можуть бути застосовані антидемпінгові, компенсаційні або спеціальні заходи відповідно до закону.

Слід відзначити неузгодження назви цієї статті з її змістом, назва статті «Застосування антидемпінгових заходів», у той час як в ній вказується можливість застосування не тільки антидемпінгових, а й компенсаційних або спеціальних заходів за дії, що визнані недобросовісною конкуренцією при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. У той самий час антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи є самостійними заходами, які застосовуються відповідно до Законів України «Про захист національ-

ного товаровиробника від демпінгового імпорту» та «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну». Враховуючи наведені в зазначених законах визначення, можна стверджувати, що демпінговий імпорт, субсидований імпорт та зростаючий імпорт є різними явищами, а тому і такі засоби захисту від них, як антидемпінгові, компенсаційні та спеціальні заходи не можуть об'єднуватися під єдиною назвою «антидемпінгові заходи».

Тобто, зміст цієї статті ширше її назви. Тому пропонуємо змінити назву ст. 244 ГК на «Застосування антидемпінгових, компенсаційних та спеціальних заходів».

Застосування санкцій може бути оскаржено в судовому порядку.

Згідно з ч. 1 ст. 244 ГК у разі здійснення окремими учасниками господарських відносин зовнішньоекономічної діяльності, пов'язаної з одержанням незаконної переваги на ринку України (здійснення демпінгового імпорту, субсидованого імпорту, а також інших дій, які визначаються законом як недобросовісна конкуренція), що завдало шкоди економіці України або спричинило загрозу виникнення такої шкоди, до цих учасників відносин можуть бути застосовані антидемпінгові, компенсаційні або спеціальні заходи відповідно до закону.

Більш детально застосування цих заходів регулюють спеціальні закони.

Відповідно до ст. 31 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.91 р. під недобросовісною конкуренцією при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності розуміється:

- здійснення демпінгового імпорту, до якого застосовуються антидемпінгові заходи;
- здійснення субсидованого імпорту, до якого застосовуються компенсаційні заходи;
- здійснення інших дій, що законами України визнаються недобросовісною конкуренцією.

Під зростаючим імпортом розуміється здійснення імпорту в обсягах та/або за умов, що заподіють значну шкоду або створюють загрозу заподіяння значної шкоди українським виробникам відповідних товарів.

За результатами антидемпінгового, антисубсидійного або спеціального розслідування відповідно до законів України приймається рішення про застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, яке може бути оскаржено в судовому порядку протягом місяця від дати запровадження відповідних заходів у порядку, встановленому законами України.

Застосування режимів вільної торгівлі, преференцій, спеціальних пільгових режимів (прикордонної (прибережної) торгівлі, спеціальних (вільних) економічних зон та інших, передбачених законами України), а також податкових, митних та інших пільг, що діють при імпорті в Україну товарів, щодо яких застосовуються антидемпінгові, компенсаційні або спеціальні заходи, зупиняється на строк до закінчення застосування зазначених заходів.

У правовому значенні демпінг традиційно визначають як цінову дискримінацію між ринками різних країн. Це визначення теоретично охоплює дві ситуації. Перша – коли виробник продукції продає її за більш низькою ціною на своєму вну-

трішньому ринку, ніж за кордоном. Друга – коли виробник продає свою продукцію за більш високою ціною на своєму внутрішньому ринку, ніж на експортному. З початку ХХ ст. демпінгом було визнано тільки останню ситуацію, оскільки лише вона може викликати проблеми в країні імпорту [6, с. 1]. Це стає особливо зрозумілим у контексті того факту, що саме виробники країни експорту зацікавлені у захисті від дешевих товарів, імпортованих з інших країн. Між тим в Україні є приклади, коли було розпочато антидемпінгове розслідування проти експортних поставок українських підприємств [4].

Захисні заходи проти демпінгу можуть бути виправдані лише в тому випадку, якщо він заподіє шкоду товаровиробникам в країні імпорту. Тому, щоб країна імпорту могла розпочати антидемпінгове розслідування, необхідно задовольнити дві вимоги: довести наявність власне факту демпінгу і наявність шкоди в країні імпорту, що була заподіяна демпінговим імпортом. Якщо обидві умови присутні, країна імпорту має повне право накласти антидемпінгове мито, щоб захистити свою внутрішню промисловість проти руйнівної торговельної практики іноземних виробників.

Оскільки антидемпінгові заходи безпосередньо обмежують торгівлю між країнами, то особливо важливою (з метою недопущення їх довільного застосування) є уніфікація правил визначення демпінгу та обчислення заподіяної ним шкоди. Це, зокрема, досягається прийняттям єдиних правил і процедур в системі ВТО/ГАТТ, що були інкорпоровані в їхньому національному законодавстві.

Головна мета існуючого комплексу антидемпінгових норм повинна полягати в досягненні справедливості і передбачуваності у структурі торгівлі, яка через зменшення тарифних і нетарифних обмежень може використовуватись як інструмент недобросовісної конкуренції. Іноземний постачальник має виявити здатність заздалегідь самостійно підрахувати нормальну вартість та експорту ціну (два компоненти, що обчислюються для визначення демпінгової маржі) так, щоб визначити, яку ціну він може встановити, щоб уникнути звинувачень у демпінгу і, отже, застосування проти своєї продукції антидемпінгових заходів. Таким чином, обчислення демпінгової маржі має велике значення для учасників міжнародного торговельного обороту [9, с. 69].

До демпінгового імпорту з країн, що не є членами ЄС, застосовується Регламент Ради ЄС № 384/96. Демпінг всередині ЄС теоретично вважається неможливим. Так, Звіт Месінської Конференції 1956 року (1956 Messina Conference Report) роз'яснює: «Підприємство може практикувати демпінг тільки на інших ринках до меж, до яких захищений його власний ринок. Одночасне і взаємне зняття перешкод для торгівлі всередині спільного ринку автоматично забезпечить ліквідацію проблеми демпінгу серед країн-членів ЄС».

В Україні визначення демпінгу надано в ст. 1 Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» та в ст. 1 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Антидемпінговий закон України прив'язує поняття демпінгу до території України, в той час як в Законі України «Про зовнішньоекономічну

діяльність» йде мова взагалі про країну імпорту без територіальної належності. Відповідно до антидемпінгового закону України, товар вважається об'єктом демпінгу, якщо його експортна ціна під час продажу в Україні є нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту в звичайних торговельних операціях (ст. 2 антидемпінгового закону України).

Експортна ціна товару, що ввозиться на митну територію України, порівнюється з нормальною вартістю, яка визначається на підставі цін, установлених під час здійснення звичайного продажу незалежним покупцям в країні експорту.

Необхідно звернути увагу на той факт, що товар, який підпадає під визначення об'єкту демпінгу, може не підпадати під визначення «демпінгу». Демпінг – це імпорт товару, який є об'єктом демпінгу, в результаті якого наноситься шкода виробнику подібного товару. Практика демпінгу засуджується:

– якщо вона заподіює істотну шкоду існуючому національному товаровиробнику або створює загрозу її заподіяння;

– якщо вона перешкоджає створенню або розширенню виробництва національним товаровиробником (ст. 10 антидемпінгового закону України).

Таким чином, демпінг розглядається в Україні як правопорушення, суть якого полягає в реалізації іноземним виробником товару для імпорту в Україну за ціною, нижчою, ніж та, яку йому сплачують на його внутрішньому ринку, що заподіює шкоду виробникам подібних товарів в Україні [9, с. 72].

Механізм захисту національного товаровиробника від демпінгового імпорту з інших країн, митних союзів або економічних угруповань, засади і порядок порушення та проведення антидемпінгових розслідувань і застосування антидемпінгових заходів встановлені у Законі України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.98 р. Цей Закон застосовується щодо імпорту товару, який є об'єктом демпінгу, якщо такий імпорт завдає шкоди національному товаровиробнику подібного товару. Товар вважається об'єктом демпінгу, якщо в Україні його експортна ціна є нижчою від порівнянної ціни на подібний товар у країні експорту в звичайних торговельних операціях.

Відповідно до Закону, антидемпінгові заходи – це попередні або остаточні заходи, що застосовуються відповідно до Закону під час або за результатами антидемпінгового розслідування. Антидемпінгове мито (попереднє або остаточне) – особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію України товару, який є об'єктом застосування антидемпінгових заходів (попередніх або остаточних).

У випадках встановлення факту порушення антидемпінгового законодавства обов'язковим є антидемпінгове розслідування, яке у відповідності із законодавством проводять уповноважені на це центральні органи виконавчої влади – Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції, Державна митна служба України, а також Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі.

Згідно із ст. 6 Закону право на прийняття рішення вчинення дій комісією за результатами антидемпінгового розслідування здійснюється

у відповідності із строками, які обчислюються роками, місяцями і днями.

Розділом III Закону передбачено порядок порушення антидемпінгової процедури та антидемпінгового розслідування, у процесі проведення або за результатами яких на підставі положень IV-VI розділів цього Закону можуть бути застосовані попередні антидемпінгові заходи шляхом запровадження справляння попереднього антидемпінгового мита і остаточні антидемпінгові заходи через запровадження справляння остаточного антидемпінгового мита.

Попередні антидемпінгові заходи можуть застосовуватися при наявності наступних умов:

1) порушена антидемпінгова процедура у порядку, установленому ст. 12 Закону;

2) порушено антидемпінгове розслідування в порядку, установленому ст. 13 Закону;

3) у газеті було опубліковане повідомлення про порушення антидемпінгового розслідування;

4) зацікавленим сторонам були надані відповідні можливості щодо подання відомостей і коментарів згідно зі ст. 12 Закону;

5) у ході антидемпінгового розслідування Міністерство зробило попередній позитивний висновок щодо наявності демпінгу і збитку, що є його наслідком;

6) національні інтереси вимагають застосування попередніх антидемпінгових заходів з метою запобігання нанесення збитку.

Попередні антидемпінгові заходи застосовуються за рішенням Комісії не раніше ніж через 60 днів і не пізніше ніж через дев'ять місяців після порушення відповідного антидемпінгового розслідування.

Антидемпінгове розслідування припиняється, як правило, відповідно до рішення Комісії про застосування остаточних антидемпінгових заходів.

Попереднє або остаточне антидемпінгове мито справляється за ставкою і на умовах, встановлених у відповідному рішенні Комісії про застосування антидемпінгових заходів. Зазначене мито сплачується незалежно від сплати інших податків і зборів (обов'язкових платежів), у тому числі мита, митних зборів тощо.

Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.98 р. визначає механізм захисту національного товаровиробника від субсидованого імпорту з інших країн, митних союзів або економічних угруповань, регулює засади і порядок порушення та проведення антисубсидійних розслідувань, а також застосування компенсаційних заходів.

Субсидований імпорт – ввезення на митну територію країни імпорту товару (товарів), що користується пільгами від субсидії, яка надається для виробництва, переробки, транспортування або експорту такого товару.

Компенсаційні заходи – попередні або остаточні заходи, що застосовуються відповідно до Закону під час або за результатами антисубсидійного розслідування. Компенсаційне мито (попереднє або остаточне) – особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію України товару, що є об'єктом застосування компенсаційних заходів (попередніх або остаточних).

Застосуванню відповідних заходів і санкцій у випадках порушення Закону передують антисуб-

сидиційне розслідування, що провадять Мінекономіки, Державна митна служба України або Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі.

На засіданнях Комісії приймається рішення про:

- порушення антисубсидійного розслідування;

- позитивні або негативні висновки щодо наявності нелегітимної субсидії та методів, що дають можливість визначити її суму;

- позитивні або негативні висновки щодо наявності шкоди та її розмір;

- визначення причинно-наслідкового зв'язку між субсидованим імпортом і шкодою.

Відповідно із Законом після порушення антисубсидійної процедури та антисубсидійного розслідування з встановленням наявності субсидування і шкоди застосовуються попередні та остаточні компенсаційні заходи щодо імпорту товарів, які ввозяться на митну територію України, від дати набрання чинності і відповідним рішенням Комісії про застосування вказаних заходів за винятками, визначеними цим Законом (розділи V-VII).

Законом України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.98 р. з метою введення механізмів захисту інтересів національного товаровиробника регулюються засади та порядок порушення і провадження спеціальних розслідувань фактів росту імпорту в Україну з інших країн, митних союзів або економічних угруповань, що завдає значної шкоди або погрожує нанесенням значної шкоди національному товаровиробнику, за результатами яких можуть застосовуватися спеціальні заходи.

Цей Закон застосовується до імпорту в Україну будь-якого товару походженням з інших країн, митних союзів або економічних угруповань.

Ст. 5 Закону не виключає застосування разом із спеціальними заходами інших заходів, передбачених актами законодавства, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у рамках Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ) і Світової організації торгівлі (СОТ).

Після порушення та проведення спеціального розслідування згідно з цим Законом можуть застосовуватись попередні спеціальні заходи у вигляді спеціального мита незалежно від інших податків і зборів.

Якщо в процесі спеціального розслідування, що проведено Мінекономіки, буде встановлена загроза заподіяння значної шкоди, Комісія за поданням Міністерства може застосувати заходи нагляду або регіонального нагляду за імпортом в Україну.

Якщо зростання обсягу імпорту в Україну відбувається у таких розмірах та (або) у такі строки або на таких умовах, що заподіюється або існує загроза заподіяння значної шкоди, з метою захисту національних інтересів Комісія може прийняти рішення про застосування таких спеціальних заходів:

- обмеження строку дії дозволів на імпорт, які були видані Мінекономіки;

- запровадження режиму квотування імпорту в Україну, що є об'єктом спеціального розслідування, з визначенням квот та порядку їх розподілу.

У практиці України є випадки застосування таких спеціальних заходів.

Так, прийняте рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну хурта штучного та тканини ворсової походженням з Республіки Беларусь, Китайської Народної Республіки (у тому числі з Тайваню, Гонконгу, Макао), Російської Федерації та Угорської Республіки» від 14.09.99 р. № СП-8/1999. Цим рішенням встановлено, що спеціальні заходи не застосовуються щодо імпорту в Україну товару походженням з Латвійської Республіки, Литовської Республіки, Республіки Польща, США у зв'язку з тим, що обсяг імпорту з кожної з таких держав визначений як незначний, а сукупна оцінка впливу цього імпорту відповідає умовам конкуренції між імпортними товарами та умовам конкуренції між імпортними товарами і подібними товарами.

Рішенням Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі від 27.09.99 р. № СП-9/1999 комісією порушене спеціальне розслідування щодо імпорту в Україну поролону з Європейського Союзу, Канади, Королівства Норвегії, митного союзу країн Балтії (Естонської, Латвійської, Литовської Республік), митного союзу Російської Федерації і Республіки Беларусь, Республіки Польща, Словацької, Турецької, Чеської та Словенської Республік [3].

Згідно з ч. 2 ст. 244 ГК порядок визначення розміру шкоди (загрози шкоди) економіці України та застосування заходів, зазначених у цій статті, встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до закону.

Порядок визначення розміру шкоди (загрози шкоди) економіці України та застосування заходів, зазначених у ст. 244 ГК, встановлюється Кабінетом Міністрів України відповідно до зазначеного Закону, а також законами України «про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» (розділи II та IV), «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» (розділи II, III, IV, VI, VIII), «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» (розділи IV-V) та додатками 1-7 до цього Закону.

У літературі немає єдності поглядів з питання про характер цих заходів.

На думку Д. Лук'яця, ні демпінговий, ні субсидований імпорт за своєю суттю не є правопорушенням. Це дійсно шкідливі для національних товаровиробників явища, але вони не є протиправними. Держава не може заборонити ввезення товару із-за кордону за будь-якими цінами, але вона може передбачити застосування засобів економічного захисту у випадках здійснення демпінгового або субсидованого імпорту. Не випадково ці засоби мають назву «мити», що вказує на їх природу як засобів тарифного регулювання, а не заходів юридичної відповідальності.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» компенсаційне мито (попередне або остаточне) – особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію України товару, що є об'єктом застосування компенсаційних заходів (попередніх або остаточних). У свою чергу, відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист національного товаровиробника від

демпінгового імпорту» антидемпінгове мито (попереднє або остаточне) – особливий вид мита, що справляється у разі ввезення на митну територію України товару, який є об'єктом застосування антидемпінгових заходів (попередніх або остаточних). Наведені визначення свідчать, що об'єктами застосування антидемпінгових і компенсаційних заходів є товар, а не суб'єкт господарювання, що здійснює демпінговий або субсидований імпорт, що також не дає можливості визнавати ці заходи ні адміністративно-господарськими санкціями, ні взагалі заходами відповідальності. Отже, застосування антидемпінгових заходів – це не юридична відповідальність і не адміністративно-господарська санкція (в розумінні ст. 238 ГК) [11, с. 14].

В цілому засоби захисту внутрішнього ринку від нечесних методів торгівлі відносять до числа заходів державного регулювання зовнішньої торгівлі. Економісти, ґрунтуючись на світовому досвіді, поділяють такі заходи на вісім категорій, при цьому антидемпінгові і компенсаційні заходи відносять до заходів контролю цін, що мають на меті захист інтересів національних виробників [7, с. 45].

В юридичній літературі проводиться інша класифікація форм державного регулювання зовнішньої торгівлі, в основі якої полягають правові підстави застосування різних заходів державного регулювання. Вони поділяються на ординарні міри та екстраординарні міри. Екстраординарні міри – заходи державного регулювання, що застосовуються або як санкції за порушення норм як міжнародного права, так і внутрішнього законодавства РФ іноземними та/або вітчизняними учасниками зовнішньоторговельної діяльності (антидемпінгові та компенсаційні заходи), або внаслідок важкого економічного становища держави (захисні заходи). Такі заходи завжди носять тимчасовий характер, їх застосуванню передують спеціальне розслідування, проведене у встановленому законом порядку [10, с. 61].

Таким чином, антидемпінгові і компенсаційні заходи розцінюються як екстраординарні міри, що застосовуються як санкції за порушення законодавства.

Як ми бачимо, застосування антидемпінгових і компенсаційних заходів фактично носить характер санкцій за застосування експортерами нечесних методів торгівлі (таких як демпінг і заборонені субсидії), заборонених як міжнародним, так і внутрішнім правом [10, с. 65].

Відсутність ринкових інструментів регулювання сфери ЗЕД може заподіяти шкоду національній промисловості, а в українському випадку – заподіяло та заподіює шкоду, що призводить до істотного скорочення обсягів виробництва товарів і в окремих випадках – до ліквідації галузей промисловості, наприклад, виробництва окремих побутових електронних пристроїв [12, с. 376].

Загальні положення про проведення антидемпінгового, антисубсидійного та спеціального розслідування є подібними. Ці розслідування відрізняються між собою за об'єктом (або демпінг, або субсидія або масований імпорт); за строками їх проведення; загальною методологією визначення наявності правопорушення (демпінгування, субсидування або масованого імпорту); формами заходів, що застосовуються до цих правопорушень на

попередньому етапі; формами зобов'язань відповідача у процесі цих розслідувань; особливостями визначення наявності шкоди (в антидемпінговому та антисубсидійному розслідуваннях – визначення шкоди в одній з трьох її форм, а у спеціальному розслідуванні – в одній з двох форм).

Слід розглядати антидемпінговий, антисубсидійний або спеціальний процес у широкому сенсі, як соціальне явище, пов'язане з потребою суспільства у забезпеченні захисту прав національних підприємств, перш за все від недобросовісної конкуренції, а також захисту доходів до Держбюджету. Такий захист здійснюється лише у встановленому законодавством порядку [12, с. 378].

Як і відповідно до правової системи ГАТТ/ОТ, згідно з чинним законодавством України демпінг є економічним правопорушенням, яке полягає у тому. Що іноземний виробник продає в Україні товар нижчу його нормальну вартості з метою заподіяння шкоди українським конкурентам-виробникам подібного товару. Головними елементами категорії демпінгу як правопорушення є:

- а) протиправність, тобто заборона таких економічних дій;
- б) сама дія, що полягає у продажі товару у значних обсягах і за ціною, нижчою собівартості виробництва цього товару;
- в) винуватість, тобто розслідування мети як заподіяння шкоди українським виробникам;
- г) сама шкода, що її спричиняє дія, зазначена у підпункті «в».

Факт здійснення правопорушення (демпінгу) встановлюється у процесі антидемпінгового розслідування. Цьому розслідуванню передують антидемпінгова процедура, у процесі якої встановлюється достатність доказів та інформації для проведення такого розслідування.

Висновки. Отже, припинення експортно-імпортних операцій та застосування індивідуального режиму ліцензування – це передбачені законом заходи організаційного впливу (обмеження) на суб'єкта господарювання, що застосовується компетентними державними органами у передбачених законом випадках. Тобто, вони належать до адміністративно-господарських санкцій організаційно-правового характеру.

Слід зазначити, що чинне зовнішньоекономічне законодавство, на відміну від Господарського кодексу України, передбачає не припинення експортно-імпортних операцій, а зупинення зовнішньоекономічної діяльності, що на відміну від припинення, має тимчасовий характер.

Тому для узгодження Господарського кодексу України та чинного спеціального законодавства у сфері зовнішньоекономічної діяльності пропонуємо у назві та змісті ст. 245 ГК України замінити «припинення експортно-імпортних операцій» на «зупинення зовнішньоекономічної діяльності».

Потребує законодавчого закріплення термінологічне визначення критеріїв поняття «національні економічні інтереси», оскільки в протилежному разі передусім для самих суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності не зрозумілим до кінця залишається, якими саме своїми діями вони можуть зашкоджувати інтересам національної економічної безпеки. Вирішити цю проблему доцільно в Господарському кодексі, доповнивши його відповідною статтею.

Список літератури:

1. Господарський кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.
2. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України ввід 16.04.91 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – Ст. 377.
3. Урядовий кур'єр. – 1999. – № 182. – 29 вересня.
4. Рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі «Про застосування остаточних антидемпінгових заходів щодо експортних поставок електроенергії до Болгарії, Республіки Молдова, Республіки Польща, Румунії, Словацької Республіки, Чеської Республіки та Угорської Республіки» від 7 грудня 2000 р. № АД-12/2000/52-45.
5. Наказ Міністерства економіки України і МВД України «Про вдосконалення процедури застосування спеціальних санкцій» від 12.01.2001 р. № 6/10. п. 6.
6. Vermulst E., Waer P.E. Anti-dumping Law and Practice. – London, 1996, p. 1.
7. Дюмулен И., Пресняков В., Соколов В. Внешнеторговый режим ведущих зарубежных стран // Внешняя торговля. – 1996. – № 4. – С. 45.
8. Зыкин И.С. Внешнеэкономические операции: право и практика. – М.: Междунар. отношения, 1994. – 304 с.
9. Кочергина О. Демпинг у контексті законодавства США, ЄС та України // Український часопис міжнародного права. – 2002. – № 1. – С. 68-72.
10. Кувшинов Е.С. Нормативное регулирование защиты внутреннего рынка от нечестных методов торговли // Государство и право. – 1997. – № 7. – С. 60-65.
11. Лук'янець Д. Про правову природу адміністративно-господарських санкцій // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 3. – С. 10-15.
12. Осика С.Г. Правове регулювання імпорту: антидемпінгові заходи. – К.: Благодійна організація «Центр дослідження СОТ, розвитку торгового права і практики», 2003. – 448 с.
13. Шапочкіна М.В. Адміністративно-припинювальні санкції у сфері ліцензування: теорія та практика / М.В. Шапочкіна // Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис. – 2015. – № 3. – С. 164-168.

Богомолова Н.М.

Николаевский институт права
Национального университета «Одесская юридическая академия»

ПРИМЕНЕНИЕ ANTI-DUMPINGОВЫХ, КОМПЕНСАЦИОННЫХ И СПЕЦИАЛЬНЫХ СПОСОБОВ ВО ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Аннотация

Определяется основная цель применения комплекта антидемпинговых норм. Исследуется механизм защиты национального товаропроизводителя от демпингового импорта и субсидированного импорта. Рассматриваются условия применения специальных мер. Исследуется порядок возбуждения антидемпинговой процедуры. Определенное внимание уделяется исследованию понятия недобросовестная конкуренция.

Ключевые слова: административно-хозяйственные санкции, демпинг, демпинговый импорт, субсидированный импорт, недобросовестная конкуренция, антидемпинговое расследование, специальное расследование.

Bogomolova N.M.

Mykolaiv Institute of Law
National University «Odessa Law Academy»

THE USE OF ANTI-DUMPING, COUNTERVAILING AND SPECIAL MEASURES IN FOREIGN TRADE

Summary

Determine the main purpose of the application of a set of anti-dumping rules. The mechanism to protect domestic producers from dumped imports and subsidized imports. The conditions of application of special measures. Investigated the order of anti-dumping procedures. Some attention was paid to research the concept of unfair competition.

Keywords: administrative-commercial sanctions, dumping, dumped imports, subsidized imports, unfair competition, anti-dumping investigation antysubsydytsiyne investigations, special investigations.